

การศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง
จังหวัดพิจิตร*

A STUDY OF GRASSROOTS ECONOMY OF BUDDHIST WAYS OF HAT MUN
KRABUE TEMPLE COMMUNITY MUEANG DISTRICT PHICHIT PROVINCE

พระครูวินวรภิกข, พระครูวิโชติสิกขกิจ, พระครูอุทัยกิจจารักษ์,
พระครูใบฎีกาสุวินท์ สุวิชาโน และ ปริญญา นิกมลกุล

Phrakru Wasinworakit, Phrakru Wichotsikkhakit, Phrakru Uthakitjarak,

Phrakrubaidika Suwin Suwichano and Parinya Nikornkul

วิทยาลัยพุทธศาสนาพิจิตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Phichit Buddhism College, Mahachulalongkhorrajavidyalaya University

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkhorrajavidyalaya University

E-mail: parinya.nik@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร 3) เพื่อเสนอแนะศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) รวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสาร การวิจัยภาคสนาม ประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม การจัดเวที ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 45 รูป/คน การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และอธิบายด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสืบสานและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยการเพิ่มมูลค่า การสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจผ่านประเพณีต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวัด แม่น้ำน่าน และทรัพยากรป่าไม้

2. ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนมีการรวมกลุ่ม เช่น กลุ่มข้าวเม่าพอก ทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ ต่อเรือ เลี้ยงปลา จักสาน เป็นต้น ที่เชื่อมร้อยศรัทธาในทางพระพุทธศาสนาและสร้างรายได้ให้ชุมชน ประกอบด้วย กิจกรรมแข่งเรือยาวและกิจกรรมทำข้าวเม่า ในการรวมกลุ่มของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์หารายได้เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมของวัด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเปลี่ยนวิธีคิดในการจัดทำธุรกิจของชุมชนยังใช้คู่มือการจัดทำแผนธุรกิจเพื่อชุมชนอีกด้วย

3. ภายหลังสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย คณะกรรมการวัดและทีมวิจัยมีความเห็นพ้องกันคือใช้พื้นที่บริเวณวัดจัดให้มีตลาดวัฒนธรรมเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและเป็นลานแสดงออกทาง

* Received November 7 2023; Revised December 10, 2023; Accepted December 26, 2023

วัฒนธรรมของคนในพื้นที่ มีการจัดทำแผนที่การท่องเที่ยวทางน้ำโดยเริ่มจากวัดหงส์ วัดหาดมูลกระบือ และวัดท่าฬ่อ และการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชุมชนวัดหาดมูลกระบือตามแนวคิด TERMS Model

คำสำคัญ: ศักยภาพ; เศรษฐกิจฐานราก; วิถีพุทธ; วัดหาดมูลกระบือ; จังหวัดพิจิตร

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the economic potential of the Buddhist foundations of Wat Hat Moon Krabue community; Mueang Phichit District Phichit Province. 2) To analyze the economic potential of the Buddhist foundations of Wat Hat Mun Krabue Community. Mueang Phichit District Phichit Province 3) To suggest the economic potential of the Buddhist foundations of Wat Hat Moon Krabue Community. Mueang Phichit District Phichit Province It is a participatory action research. (Participatory Action Research: PAR) gathered data by document research. Field research consisted of in-depth interviews, observations, group discussions, forum arrangements, key informants used in the study, 45 figures/persons, a triangulation of data collection methods. Data analysis by content analysis method. and explained in a descriptive way

The results of the research revealed that

1. Inheritance and preservation of cultural heritage by adding value Creating income for people in the area by using the temple as a center to drive the economy through various traditions related to temples, Nan River and forest resources

2. The economic potential of the Buddhist community's foundation is grouped together, for example, the Khao Mao Phok group. Making wooden furniture, building boats, raising fish, basketry, etc. that connect the faith in Buddhism and generate income for the community, consisting of long boat races and rice-making activities. in gatherings of people with the purpose of earning money to spend on the activities of the temple In order to understand and change the way of thinking about doing business in the community, the Community Business Model Canvas (CBMC) is also used.

3. After the COVID-19 situation resolved, the temple committee and the research team agreed on using the temple area to provide a cultural market to generate income for the community and as a platform for cultural expression of the local people. A map of water tourism has been created starting from Wat Hong. Wat Hat Mun Krabue and Wat Tha Lo and economic self-reliance in the community of Wat Hat Mun Krabue according to the concept of TERMS Model.

Keywords; Potential; Grassroots Economy; Buddhist Way; Hat Mun Krabue Temple; Phichit Province

บทนำ

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นสำคัญในยกระดับประเทศ ผ่านเสริมเศรษฐกิจชุมชนและเกษตรกร สร้างโอกาสและเสมอภาคให้ทุกคนเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อพัฒนาและเสริมความแข่งขันในอนาคตของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้ประเทศไทยช่วยแก้ไขปัญหาความยากจนและเหลื่อมล้ำโดยเน้นการสร้างเสมอภาคและสร้างโอกาสให้ทุกคนช่วยกันเพื่อประสบความสำเร็จในอนาคต (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (16) ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561 - 2580) "เศรษฐกิจฐานราก" เป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งตนเองสร้างความเหมาะสมในทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลที่ดีต่อผู้คนและสิ่งแวดล้อม และสร้างความร่วมมือระหว่างเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจปัจจุบัน"เศรษฐกิจฐานราก" สร้างความเชื่อมโยงและความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และเป็นระบบที่สามารถส่งผลสร้างสรรค์และยั่งยืนในทุกด้านของการพัฒนาท้องถิ่นและประเทศอย่างทั่วถึงและยั่งยืน ระบบเศรษฐกิจฐานรากจะต้องเน้นความหลายหลายและร่วมมือในการพัฒนาของชุมชน และเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่น ๆ อย่างฉันทมิตรและเท่าเทียมเพื่อสร้างโอกาสและความสัมพันธ์ที่ดีในทุกกลุ่ม คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก บรรณาธิการ ระบบเศรษฐกิจฐานรากนั้นจะต้องมีความหลากหลาย พอเพียงเพื่อเปิดโอกาสและแบ่งปันให้คนทุกกลุ่มทุกวัยสามารถมีพื้นที่และมีโอกาสในการร่วมพัฒนาได้อย่างผสมผสานและสร้างสรรค์ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจอื่น ๆ ได้อย่างดีอย่างมีฉันทมิตรเป็นธรรม และมีความสัมพันธ์อย่างเท่าเทียม

การพัฒนาศักยภาพชุมชนเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ชุมชน โดยสถาบันการศึกษาร่วมมือชุมชน เพื่อสร้างพื้นฐานข้อมูลในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการเสริมพลังอำนาจของชุมชน ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่สนับสนุนการเรียนรู้ของชุมชน และการพัฒนาเทคโนโลยีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนต่อไปเพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชน ความสำคัญที่จะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้ โดยการมุ่งดำเนินงานและแก้ไขปัญหาพร้อมกันด้วยระบบกลุ่มตามหลักการและรูปแบบวิธีการสหกรณ์ ควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านคุณธรรมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา บนพื้นฐานค่านิยมขององค์การที่ว่า "เศรษฐกิจจิตใจ ต้องแก้ไขไปพร้อมกัน"

การจัดทำ "แผนธุรกิจเพื่อชุมชน" เน้นการพัฒนาผู้นำองค์กรชุมชนให้มีความเข้าใจและเปลี่ยนวิธีคิดในการทำธุรกิจ โดยเปลี่ยนจาก "เงินเป็นตัวตั้ง" เป็นการใช้ "ทุน" ที่ประกอบการผลิต และรู้จักใช้ "ปัจจัยการผลิต" ที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน และยืนยันว่า "องค์กรชุมชนสามารถจัดการธุรกิจได้ด้วยตนเอง" เพื่อส่งผลให้เกิดการช่วยเหลือและพัฒนาทุกด้านในชุมชน และทรัพยากรต่าง ๆ ให้เข้มแข็งและยั่งยืนในชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนสามารถกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากได้จากการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและหลักเศรษฐกิจฐานราก โดยการเชื่อมโยงระหว่างทั้งสองในการสร้างความยั่งยืนในชุมชน ผ่านการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนา และสร้างความสมดุลทางสังคมและเศรษฐกิจในชุมชน โดยรับรู้ความสำคัญของความพอเพียงและความเท่าเทียมในการพัฒนาท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน ที่ผนวกกับความร่วมมือของประชาชนในชุมชนและระบบเศรษฐกิจฐานราก เพื่อสร้างความราบรื่นและยั่งยืนในชุมชน และยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในพื้นที่ท่องเที่ยว ที่เน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างความยั่งยืนแท้จริงในชุมชน

ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ตำบลย่านยาว อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรเป็นชุมชนที่ประกอบด้วยประชาชนจำนวน 2 ตำบลโดยมีการรวมตัวของประชาชนหมู่ที่ 3 จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนพัฒนาอาชีพเกษตร ขณะที่ยังมีประชาชนภายในตำบลย่านยาวอีกจำนวนหนึ่งซึ่งได้รวมตัวกันประกอบอาชีพที่หลากหลาย

อาทิเช่น การเกษตร การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกล้วย การทำดอกไม้จันทน์ ขนม กระจายสารท เครื่องจักสาน การเพาะเห็ด นอกจากนี้ยังมีการผลิตสินค้า OTOP ซึ่งเป็นสินค้าที่มีลักษณะ เฉพาะที่ผลิตและจำหน่ายในแต่ละท้องถิ่นโดยได้รับอิทธิพลมาจากภูมิปัญญาของบรรพชน วิถีชีวิต ประเพณี และได้รับการพัฒนาต่อยอดให้ทันสมัย ด้วยความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น นอกจากนี้เมื่อถึงเทศกาลแข่งขันเรือ ยาวภายในจังหวัดพิจิตร ชาวบ้านต่างมีส่วนร่วมในการที่จะทำอาหารจัดจำหน่ายโดยมีวัดหาดมูลกระบือเป็น ศูนย์กลาง อาทิเช่น ข้าวหลาม ข้าวเม่าพอก ซึ่งจะมีเพียงปีละ 1 ครั้ง คือช่วงงานแข่งเรือยาวเท่านั้น โดยอดีต เจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดที่จะทำจำหน่ายเพื่อนำเงินเข้าวัด นับเป็นการสร้างบุญ สร้าง ความผูกพันระหว่างชาวบ้านและวัดเพราะคนที่ไปทอดข้าวเม่าขึ้นไปด้วยใจไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น เพื่อนำ รายได้หลังหักค่าใช้จ่ายถวายวัดเพื่อเป็นการบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่คู่สังคมไทย และยังมีประเพณีที่ สำคัญและกิจกรรมหรือวิถีที่สร้างความรักความสามัคคีและเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านและสามารถสร้างรายได้หรือ กระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี คือ แต่ในปัจจุบันการแข่งขันด้านการค้าขายมีการแข่งขันกันในระดับสูง อาทิ เช่น ห้างสรรพสินค้าต่าง ๆ มีการแข่งขันทางการค้ากันในระดับสูงได้ดำเนินธุรกิจทั้งค้าส่งและปลีก และได้ ขยายสาขาแทบจะทุกพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน

อีกทั้ง สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) ทำให้เกิดรูปแบบ การการค้าขายผ่านระบบออนไลน์มีบริการจัดส่งสินค้าถึงบ้านยิ่งส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชนอย่าง หนักหน่วง เพราะชาวบ้านที่อยู่อาศัยในชนบทขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึง รูปแบบการค้าขายที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งจะเคยชินกับการที่รอผู้ซื้อเดินทางมาซื้อสินค้าที่ร้าน รวมถึงจุดอ่อนที่ สำคัญ 3 ด้านหลัก คือ 1. “การตลาด” สินค้าไม่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น คือ สินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่มี ความแตกต่างบรรณจุภัณฑ์ หีบห่อไม่สวยงามและทันสมัย 2. “ตั้งราคาไม่สอดคล้องกับต้นทุนของสินค้า” ทำให้ประสบปัญหาทางการเงินจนเกิดภาวะขาดทุน 3. “ขาดช่องทางการจำหน่าย” ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ สามารถเข้าถึงสินค้า และไม่มีการทำการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคไม่รู้จัก แปรนด์และ สินค้า 4. เครือข่ายในการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ซึ่งส่งผลให้ประชาชนที่รวมตัวกันผลิตสินค้ามีความท้อแท้ ในการในการดำเนินการ

วิถีชีวิตของของชุมชนวัดหาดมูลกระบือดำเนินไปตามวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนา ดังนั้นจะมีหลักธรรมใดในพระพุทธศาสนาที่จะสามารถนำมาบูรณาการเพื่อเป็นส่งเสริมให้เกิดพุทธวิธีการใน การสร้างพลังบวรของชุมชนวัดหาดมูลกระบือให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น รูปแบบเศรษฐกิจฐานรากเชิง สร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือควรเป็นอย่างไร เพื่อนำไปสู่การพัฒนา รูปแบบเศรษฐกิจฐานรากให้ดี ยิ่งขึ้น จะมีแนวทางใดที่จะสามารถการพัฒนาเครือข่ายเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัด หาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตรให้ขยายออกไปเป็นวงกว้างได้อย่างไรนับว่าเป็นคำถามที่ท้าทาย พลังบวรในพื้นที่เป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนที่สัมพันธ์กับวิถี วัฒนธรรม ประเพณี และวัดในพระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร

3. เพื่อเสนอแนะศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง พิจิตร จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็ง ตัวชี้วัดความสำเร็จของการเปลี่ยนแปลงจากการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชน แนวทางและกระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก เป็นต้น

ขอบเขตด้านแนวคิด ทฤษฎี

แนวคิดที่นำมาศึกษาเป็นแนวคิดทฤษฎี ผลการวิจัย จากผู้รู้ต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่มีประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

เศรษฐกิจฐานราก แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (16) ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก กระบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สู่ SDGs แผนธุรกิจเพื่อชุมชน (Business Model Canvas ; BMC) การพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ กับ SDGs แนวคิดเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมหลักสี่ปรัสนธรรม หลักอิทธิบาท 4 เป็นต้น

ขอบเขตด้านการศึกษา

การรวมกลุ่ม การจัดการระบบการเงินของชุมชน ระบบการจัดการทุนชุมชนที่ครอบคลุมทุนทางสังคม ทุนคน การฟื้นฟูทรัพยากร ระบบข้อมูลที่ทันสมัยรอบด้านทั้งภายในและภายนอก ระบบการผลิตของชุมชนทั้งขั้นพื้นฐานและก้าวหน้า สร้างความร่วมมือในทุกระดับและทุกมิติ เพื่อให้เกิดความร่วมมือให้บรรลุเป้าหมายและสัมพันธภาพที่ดี ระบบการอยู่ร่วมกัน มีคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นเจ้าของร่วมกัน คนในพื้นที่ของชุมชนสามารถมีส่วนร่วมได้ในศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ที่มีการวิเคราะห์ศักยภาพ ปัญหา ทุนด้านต่าง ๆ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่มาจากความร่วมมือของคนในชุมชน มีการเชื่อมโยงกลุ่มการผลิต การแปรรูปและการบริการในชุมชน มีการเชื่อมโยง/การบูรณาหลักพุทธธรรม ทุนชุมชน (ที่เป็นเงินและไม่ใช้ตัวเงิน) ระบบข้อมูล และมีชุดความรู้ของชุมชน (นวัตกรรมชุมชน) ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกการเลือกประชากรแบบเจาะจง (Purposive) ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้ เจ้าอาวาส, กรรมการวัด วัดหาดมูลกระบือ กลุ่มข้าวเม่าพอก กลุ่มจักสาน กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ กลุ่มเลี้ยงปลา กลุ่มเรือยาว พ่อค้า แม่ค้า ในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ประชาชนในพื้นที่วัดหาดมูลกระบือรวมทั้งสิ้น 45 รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาในพื้นที่ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตุลาคม พ.ศ. 2564 ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2565

สรุปผลการวิจัย

ในการสรุปผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็นสามประเด็นหลักคือหลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรม การวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับหลักศาสนาและสิทธิมนุษยชน และแนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนพหุวัฒนธรรมกับการสร้างความมั่นคงทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือในอนาคตให้ความสำคัญไปที่มรดกทางวัฒนธรรมและการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมของชุมชน การเพิ่มมูลค่าสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางเพื่อขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ เช่น ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากด้วยการสนับสนุนการขายสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของกลุ่มอาชีพชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจให้เติบโตด้วยการสร้างเครือข่าย ร่วมมือเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาด มูลกระบือสามารถเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจของชุมชนอื่น ๆ

ชุมชนวัดหาดมูลกระบือ มีการออกแบบแผนจัดการธุรกิจที่เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร คือ กิจกรรมแข่งเรือยาวและกิจกรรมทำข้าวเม่า ใช้วิธีประชุมระดมสมอง จากทุกภาคส่วน ทั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้แทนชุมชนวัดหาดมูลกระบือ คณะกรรมการวัด และผู้แทนจากหน่วยงานราชการ เกิดเป็นกลุ่มข้าวเม่าและกลุ่มเรือ ในขณะที่การรวมกลุ่มของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์หารายได้เพื่อใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ได้แก่ กลุ่มจักสาน กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก และกลุ่มเลี้ยงปลา ออกแบบแผนการจัดการธุรกิจบนพื้นฐานระบบการเงินและทุน แต่ทุกกลุ่มล้วนมีความเชื่อมโยงถึงกัน เมื่อชุมชนจัดกิจกรรมแข่งเรือยาวและกิจกรรมทำข้าวเม่าทุกกลุ่มจะรวมเป็นกลุ่มเดียวเพื่อดำเนินงานร่วมกัน

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร มีสองทัศนะ มุมหนึ่งมองจากวัดมายังชุมชน ส่วนอีกมุมมองมองจากชุมชนไปยังวัด แต่ความเห็นทั้งสองมุมมองมาบรรจบกันอย่างลงตัว กล่าวคือ วัดเห็นว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่วนชุมชนมองว่ากิจกรรมทำข้าวเม่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของวัด เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะร่วมมือเป็นหุ้นส่วน ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจฐานรากด้วยการสร้างเครือข่ายชุมชนเชื่อมโยงหลากหลายอาชีพประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธ กระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ การจัดการของชุมชนในเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของชุมชนวัดหาดมูลกระบือเป็นการจัดการที่ดี และลงตัว กล่าวคือ วัดและพระสงฆ์ ได้ทำหน้าที่ของตนตามหลักสัจธรรมสงเคราะห์ เป็นศูนย์รวมทางจิตใจให้กับคนในชุมชน เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนรู้จัก และสามารถช่วยเหลือกัน อีกทั้งทางวัดคอยให้การช่วยเหลือ และเป็นที่พักพิงจิตใจในยามพวกเขาเดือดร้อน ขณะที่ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นก็ทำหน้าที่ของตนให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนแม้ในบางครั้งอาจจะขาดตกบกพร่องไปบ้าง อีกทั้งโรงเรียนก็พร้อมที่จะร่วมทำกิจกรรมกับทางวัด หรือถ้าทางวัดต้องการความช่วยเหลือในด้านไหนโรงเรียนก็พร้อมที่จะช่วยเหลือ และสนับสนุนวัด และชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลในครั้งนี้คณะผู้วิจัยเลือกใช้การรวมกลุ่มของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละกลุ่มของชุมชน ข้อเสนอแนะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร คณะผู้วิจัยขอแนะนำประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีรายละเอียดดังนี้

การรวมกลุ่มของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

กลุ่มข้าวเม่าพอก การรวมกลุ่มกันของกลุ่มข้าวเม่าพอกนั้นเกิดจากการร่วมมือกันของชาวบ้านสองตำบล ได้แก่ ตำบลไผ่ขวาง และตำบลย่านยาว เมื่อใกล้ถึงฤดูกาลแข่งขันเรือยาวในทุกปี ชาวบ้านทั้งสองตำบลก็จะมาร่วมด้วยช่วยกันในการเตรียมวัตถุดิบสำหรับทำข้าวเม่าพอก ซึ่งการเตรียมวัตถุดิบนั้นมีการจัดเตรียมกันเป็นเดือน ๆ เรียกได้ว่าทางวัดหาดมูลกระบือเองก็ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี ขณะเดียวกันชาวบ้านเองก็มาด้วยจิตศรัทธาเพื่อที่จะสืบสาน อนุรักษ์ไว้ซึ่งบุญประเพณี "ข้าวเม่าพอก" ที่พระครูพิเชษฐธรรมคุณ หรือหลวงพ่อเชียร ธัญญะภูโธ อดีตเจ้าอาวาสวัดหาดมูลกระบือ ที่ท่านเป็นนักพัฒนาผู้สืบสานการทำข้าวเม่าพอกแห่งวัดหาดมูลกระบือนี

กลุ่มทำไม้ การรวมกลุ่มกันของกลุ่มทำไม้นั้น เริ่มจากการมีสมาชิกจำนวน 5 คน และได้จัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ต่อมาในภายหลังได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยที่การรับงานของกลุ่มทำไม้นั้นส่วนใหญ่ก็จะรับงานจากคนในชุมชน และวัดหาดมูลกระบือ

กลุ่มจักรสาน การรวมกลุ่มกันของกลุ่มจักรสานนั้น เริ่มจากการที่ชาวบ้านว่างงานจากการทำเกษตร ทางหน่วยงานจากส่วนกลางให้ความอนุเคราะห์ โดยจัดคณาจารย์จาก กศน.มาจัดฝึกอบรมให้กับชาวบ้านในเรื่องของการจักรสาน เมื่อชาวบ้านได้รับความรู้ในส่วนนี้แล้วก็ได้รวมตัว และทำการจัดตั้งเป็นกลุ่มกันขึ้นมาให้มีลักษณะเป็นรูปธรรม โดยมีเงินทุนจากชุมชนให้การสนับสนุน

การรวมกลุ่มของแต่ละกลุ่มในชุมชนมีที่มา และความสำคัญที่แตกต่างกันไป อย่างกลุ่มข้าวเม่าพอกเป็นการรวมกลุ่มกันของสองตำบลที่มีจิตศรัทธาในเรื่องเดียวกัน คือ การที่จะสืบสานบุญประเพณีข้าวเม่าพอก ขณะที่กลุ่มทำไม้นั้นการรวมกลุ่มเกิดจากการกลุ่มคนที่มีความสนใจในเรื่องของการทำไม้จนได้รับการจดทะเบียนเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ส่วนกลุ่มจักรสานนั้นการรวมกลุ่มเกิดจากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐที่เห็นว่าเมื่อชาวบ้านหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยว ชาวบ้านได้ว่างงานจึงมีนโยบายที่จะสอนงานให้กับชาวบ้านเพื่อเพิ่มช่องทางทางรายได้อีกหนึ่งช่องทาง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละกลุ่มของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

กลุ่มข้าวเม่าพอก ความสำเร็จของกลุ่มข้าวเม่าพอกนั้นเกิดจากแรงศรัทธาของชาวบ้านที่มีต่อหลวงพ่อเชียรที่ท่านเป็นนักพัฒนา สืบสานการทำข้าวเม่าพอก ตลอดระยะเวลาที่ท่านมีชีวิตอยู่ท่านก็จะลงแรงและลงไปช่วยชาวบ้านทำข้าวเม่าพอกเป็นประจำ อีกทั้งท่านเป็นที่พึ่งทางจิตใจให้กับคนในชุมชนเสมอมา เมื่อท่านถึงแก่มรณภาพ ส่งผลให้คนในชุมชนจึงอยากสานต่อความตั้งใจของหลวงพ่อเชียรในการทำข้าวเม่าพอก ซึ่งในปัจจุบันมีพระมหาเมธี จนทวิโส ไวยวัฒน์ เจ้าอาวาสองค์ปัจจุบันได้สานต่อทั้งในเรื่องของการทำข้าวเม่าพอกเอง และการสานสัมพันธ์กับชาวบ้านในชุมชน เมื่อถึงฤดูกาลแข่งเรือยาวทางวัดเองก็ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการช่วยกันจัดเตรียมวัตถุดิบเมื่อทำข้าวพอก ขณะเดียวกันทางวัดเองก็เป็นศูนย์รวมจิตใจให้กับชาวบ้านทุก ๆ ครั้งที่ชาวบ้านมีกิจกรรมต่าง ๆ ทางวัดก็ให้ความช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

กลุ่มทำไม้ ความสำเร็จของกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับตัวบุคคล โดยเฉพาะในเรื่องของความอดทนและการพากเพียรที่จะพัฒนาฝีมือของตนเองอยู่เสมอ ก่อนที่ผู้ให้สัมภาษณ์จะมาอยู่ในจุดนี้นั้นเขากล่าวว่า “ผมไปศึกษาการทำไม้ถึงศูนย์ศิลปาชีพบางไทร ที่อยู่ยุบกับผู้รู้มาเป็นปี ๆ ถึงได้นำมาต่อยอด และพัฒนาเป็นของกลุ่มตนเอง”

กลุ่มจักรสาน ความสำเร็จของกลุ่มจักรสานนั้นเกิดจากการได้รับความอนุเคราะห์จากภาครัฐ ได้แก่ กศน. อาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่ได้เข้ามาให้ชุดความรู้ในเรื่องของการจักรสาน และตัวของกลุ่มจักรสานเองก็พากันเพียรที่จะเรียนรู้ และพัฒนาฝีมือของกลุ่มอยู่เสมอ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละกลุ่มของชุมชนวัดหาดมูลกระบือมีความแตกต่างกัน แต่มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกันคือการทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จจากงานที่กลุ่มได้ทำอยู่ อย่างกลุ่มข้าวเม่าพอก เกิดจากแรงศรัทธา และความร่วมมือของคนในชุมชนที่จะช่วยกันผลิตข้าวเม่าพอกให้ได้จำนวนมาก และขายให้ได้ยอดเงินที่มากเพื่อนำเงินที่ได้มาทำนุบำรุงวัด ขณะที่กลุ่มไม้เกิดจากความขยันหมั่นเพียรของแต่ละบุคคลเพื่อสร้างสรรค์ผลงานให้ออกมาดีที่สุดใน และสร้างรายได้ให้กับคนในกลุ่ม และในส่วนของกลุ่มจักรสานนั้นถึงแม้จะมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนแต่ทางกลุ่มเองก็ต้องเรียนรู้ชุดความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ผลงานของตนออกมาดีและมีคุณภาพเนื่องจากงานจักรสานนั้นเป็นสินค้า และผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ทั่วไปตามท้องตลาด

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ อำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

กลุ่มข้าวเม่าพอก ต้องการกำลังคน อยากได้คนรุ่นใหม่ที่มาสืบทอดการทำข้าวเม่าพอก ในปัจจุบันได้มีเด็กรุ่นใหม่เข้ามาช่วยแต่เข้ามาช่วยในเรื่องของการตลาด การประชาสัมพันธ์ ซึ่งยังขาดกลุ่มคนที่ จะสืบสาน อนุรักษ์การทำข้าวเม่าพอกมิให้หายไปในอนาคต

วัด ทางวัดมีแผนที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแต่ยังไม่พร้อม เนื่องจากตลิ่ง ยังต้องได้รับการปรับปรุง ยังขาดทำน้ำในการโดยสารขึ้น-ลงเรือ ซึ่งเจ้าอาวาสกล่าวว่า “ต้องการที่จะให้หน่วยงานเข้ามาช่วยสนับสนุนในส่วนนี้” การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะมีวัด 3 วัด ได้แก่ วัดหงส์ วัดท่าพ้อ และวัดหาดมูลกระบือร่วมกัน โดยใช้เส้นทางเดินเรือไปยังวัดต่าง ๆ อีกทั้งทางวัดหาดมูลกระบือเองก็จะเปิดเป็นตลาดชุมชนให้ชาวบ้านในชุมชน และทางโรงเรียนได้นำสินค้ามาวางจำหน่าย เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้าน และโรงเรียนอีกหนึ่งทาง เปิดศาลา 100 ปีทำเป็นพิพิธภัณฑ์ในการจัดแสดงของเรือยาว อีกทั้งจะจัดทำโบว์ชัวร์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากกลุ่มไม้ และกลุ่มจักรสานให้ผู้สนใจสามารถดูแบบ และสั่งซื้อสินค้าได้

กลุ่มไม้ ข้อจำกัดทางด้านกฎหมาย และกระบวนการส่งผลให้เป็นปัญหาและอุปสรรคของกลุ่มทำไม้ ไม่ว่าจะเป็นการแปรรูปไม้ก็มีข้อกฎหมายเข้ามาจำกัด ซึ่งส่งผลให้กลุ่มทำไม้มีความลำบากในการผลิตสินค้า ในปัจจุบันนี้กลุ่มทำไม้ก็จะพัฒนาขอจัดตั้งเป็นโรงเลื่อยไม้ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

ต้องการให้คนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้วิธีการทำข้าวเม่าพอก เพื่อสืบสานบุญประเพณีข้าวเม่าพอกมิให้ขาดหายไปจากชุมชนในอนาคต ขณะที่ถ้าวัดเองสามารถทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ก็จะส่งผลดีต่อคนในชุมชน ชาวบ้าน โรงเรียน กลุ่มทุกกลุ่มในชุมชนมีงาน มีรายได้ พึ่งพาตนเองได้จนไม่ต้องเดือดร้อนเพื่อที่จะไปหางานทำที่อื่น ในส่วนของกลุ่มไม้ที่นั้นข้อกฎหมายกลายเป็นอุปสรรคในการประกอบอาชีพของกลุ่ม จึงต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลงในแง่ของกฎหมายเพื่อให้กลุ่มมีงาน และมีรายได้จากการแปรรูปไม้ได้

และมีความสอดคล้องกับปรัชญา ธีรบรรพกุล ได้ทำการศึกษาเรื่องการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมไทยของชุมชนตรอกข้าวเม่า เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าขนมไทยของชุมชนตรอกบ้านข้าวเม่า เป็นเสมือนสิ่งบ่งชี้อัตลักษณ์ชาวบางกอกน้อย จากวิถีปฏิบัติและกรรมวิธีการผลิตด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่คงเอกลักษณ์ เพื่อคงลักษณะและ รสชาติของขนม แต่ยังคงขาดแนวทางในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งไม่ช่วยคง อายุที่เหมาะสมของขนม และตราสัญลักษณ์ขาดการขอรับการคุ้มครองภายใต้กฎหมาย ทรัพย์สินทางปัญญา ทำให้ขาดอำนาจต่อรองในเชิงทางการค้า

และสรรเพชร เพียรจัด, จตุพัฒน์ สมป์ปิโต, จินตนา วัชรโพธิกร และจารินี ม้าแก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์พื้นถิ่นข้าวเม่า แบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์ทางการตลาดใหม่ คือ ขายแบบของฝาก ขายแบบกิจกรรมทดลองทำ ขายแบบออกร้านทำกินสด ขายออนไลน์ การออกบูธแสดงสินค้าตามงานเทศกาล และงานอีเว้นท์การเพิ่มช่องทางการจำหน่าย คือ กลยุทธ์การตลาด 6P มาตรฐานผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์ พบว่าการควบคุมมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ลักษณะเนื้อสัมผัส สีกลิ่น รส สิ่งแปลกปลอมวัตถุเจือปนอาหาร บรรจุภัณฑ์ปริมาณ ข้อมูลฉลากโภชนาการ และลักษณะของผลิตภัณฑ์ รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน พบว่าการบูรณาการแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใช้การบูรณาการศาสตร์วิชาการความรู้จากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ภาครัฐเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนจากสถานการณ์ปัญหาของชุมชนโดยแบ่งบทบาทหน้าที่ในการพัฒนา ผลความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจชุมชน พบว่า มูลค่าของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น 15-28.06%

และ ฐิติพร สำราญศาสตร์, ชลลดา รุ่งเรือง และวรัญชลี เหมาะสุทธิ. ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพสตรีจักสานป่านศรนารายณ์ สูผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างรายได้ภายใต้ชื่อแบรนด์ “ ARAYA ” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยความสำเร็จของกลุ่มอาชีพสตรีจักสานป่านศรนารายณ์ คือ 1. การวางแผนก่อนการผลิต 2. การพัฒนาตราสินค้าและสร้างการรับรู้ต่อผู้บริโภค 3. การใช้กลยุทธ์ 4 P's ในการทำการตลาด 4. การพัฒนาทักษะของสมาชิกภายในกลุ่มสตรีจักสานป่านศรนารายณ์อยู่เสมอ 5. มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายใกล้เคียงเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 6. มีการจัดการด้านการขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพ 7. นำเทคโนโลยีด้านสื่อออนไลน์เข้ามาร่วมพัฒนาแบรนด์ 8. ผู้นำกลุ่มมีทักษะในการแก้ไขปัญหาและมีความเป็นผู้นำ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพสตรีจักสานป่านศรนารายณ์ คือ 1. ข้อจำกัดในด้านเวลาของสมาชิกที่ไม่ตรงกัน 2. สภาพอากาศในบางฤดูทำให้วัตถุดิบไม่เพียงพอผลการศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้อง สำหรับผู้ประกอบการในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจของตนเองให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

และ สวรรินทร์ เบ็ญเต็มอะหลี ได้ทำการศึกษาเรื่อง วิถีคนและวิถีคลองนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. ผลการศึกษาพบว่า การปรับตัวของชุมชนเป็นสำคัญที่ทำให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ท่ามกลางกระแสการพัฒนา ที่มีอาจเสี่ยงได้ ขณะเดียวกันภาครัฐควรตระหนักในสิทธิของชุมชนโดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการอย่างโปร่งใสและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างแท้จริงตลอดจนปรับแผนนโยบายให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน

องค์ความรู้วิจัย

ในส่วนนี้ผู้วิจัยขออธิบายในประเด็นการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจในชุมชนวัดหาดมูลกระบือ จังหวัดพิจิตร ตามแนวคิด TERMS Model จากการรวมกลุ่มของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ ปัจจัยแห่งความสำเร็จในแต่ละกลุ่ม การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ทันสมัย และสามารถควบคุมได้ การออมและการลงทุน การรวมกลุ่มการผลิตและการตลาด การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การมีระบบนิเวศที่ดี รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติเมื่อคนในชุมชนการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของคนในชุมชนภาวะผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและข้อเสนอแนะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น

1. การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ได้อย่างเหมาะสม ทันสมัย และสามารถควบคุมได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในเรื่องการบริหารความสะอาด การทุนแรงมนุษย์ในการผลิตสินค้า และบริการอีก

ทั้งยังใช้สื่อเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการศึกษาหาความรู้ รวมถึงการประชาสัมพันธ์เพื่อให้คนได้รู้จักผลิตภัณฑ์เป็นการเพิ่มยอดขาย และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มของตนเช่นเดียวกัน

2. การออมและการลงทุน มีที่มาทางการเงินสำหรับการลงทุนที่แตกต่างกันออกไป แต่ทุกกลุ่มก็มีจุดมุ่งหมายที่ว่า การลงทุนจะช่วยให้เขาได้สิ่งตอบแทนตามที่เขาคาดหวังไว้ อย่างกลุ่มข้าวเม่าพอก ความหวังเดียวคือ การขายข้าวเม่าให้ได้มากที่สุด และนำเงินเข้าวัดให้ได้มากที่สุด ชาวบ้านมาด้วยใจศรัทธาที่แท้จริง ขณะที่กลุ่มไม้ และกลุ่มจักรสาน เขาก็จะพยายามที่สร้างสรรค์ผลงานการผลิต เพื่อให้ลูกค้าสนใจ และสามารถขายผลงานได้ ซึ่งจะนำเงินในส่วนนั้นมาปันผลลงกลุ่ม และแบ่งกัน เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในชุมชนแห่งนี้

3. การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การมีระบบนิเวศที่ดี รวมถึงการฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติเมื่อคนในชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากส่วนนั้นแล้ว แม่น้ำน่านและป่าไม้ถือว่าเป็นความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติของชุมชนวัดหาดมูลกระบือ โดยเฉพาะแม่น้ำน่านที่เปรียบเสมือนเลือดที่หล่อเลี้ยงชีวิตของคนในชุมชนที่ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตทางการเกษตร อีกทั้งชุมชนยังมีการบริหารจัดการน้ำที่ดีในช่วงฤดูแล้งแม้จะพบกับปัญหา และอุปสรรคบ้างแต่คนในชุมชนก็ไม่เรียกร้อง และช่วยกันในการแก้ไขปัญหา น้ำไปถึงพื้นไร่พื้นนา ชาวบ้านก็ยินดีที่จะรอ ในส่วนของป่าไม้ชุมชนก็พยายามที่จะปลูกป่าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากโรงเรียน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม้ชุมชนวัดหาดมูลกระบือมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อยู่อย่างจำกัด แต่ชาวบ้านก็เรียนรู้ และใส่ใจในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

4. การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของคนในชุมชนที่สามารถประยุกต์ด้านจิตใจ ใฝ่พัฒนา และมีความรู้ ชยันหมั่นเพียร ชาวบ้านในชุมชนถือว่าเป็นกลุ่มชาวบ้านที่มีแรงศรัทธาต่อวัดเป็นอย่างมาก จากการทำบุญประเพณีข้าวเม่าพอก ชาวบ้านได้ร่วมแรงร่วมใจกันเป็นอย่างดีถึงแม้จะเป็นคนจากสองตำบลที่คุ้นเคยกันบ้าง ไม่คุ้นเคยกันบ้างแต่พวกเขาก็ร่วมมือร่วมใจกัน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางทางความร่วมมือ ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นให้การช่วยเหลือ และสนับสนุนแม้ในบางครั้งอาจจะมียกข้อไปบ้าง ในส่วนของโรงเรียนก็ส่งเด็กนักเรียนมาเข้าร่วมกิจกรรมจัดเตรียมวัดฤดูบิณฑบาตซึ่งการกระทำต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้

5. ภาวะผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน ความเป็นปึกแผ่นในชุมชน การกระจายข้อมูลข่าวสารในชุมชน การจัดการของชุมชนในเรื่องบทบาทภาวะผู้นำของชุมชนวัดหาดมูลกระบือเป็นการจัดการที่ดี และลงตัว กล่าวคือ วัดและพระสงฆ์ ได้ทำหน้าที่ของตนตามหลักสัจธรรมสงเคราะห์เป็นศูนย์รวมทางจิตใจให้กับคนในชุมชน เป็นสถานที่ในการจัดกิจกรรมให้คนในชุมชนรู้จัก และสามัคคีช่วยเหลือกัน อีกทั้งทางวัดคอยให้การช่วยเหลือ และเป็นที่พักทางจิตใจในยามพวกเขาเดือดร้อน ขณะที่ผู้นำท้องที่/ท้องถิ่นก็ทำหน้าที่ของตนให้ความร่วมมือ ให้การสนับสนุนแม้ในบางครั้งอาจจะขาดตกบกพร่องไปบ้าง อีกทั้งโรงเรียนก็พร้อมที่จะร่วมทำกิจกรรมกับทางวัด หรือถ้าทางวัดต้องการความช่วยเหลือในด้านไหนโรงเรียนก็พร้อมที่จะช่วยเหลือ และสนับสนุนวัด และชุมชน ซึ่งคณะผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

GRASSROOTS ECONOMY
Hatmyinkrabon temple

การศึกษาศึกษาภาพเศรษฐกิจฐานราก วิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระเปือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ศึกษาภาพ
ประเพณีแข่งเรือยาว, กลุ่มข้าวเม่าพอก, กลุ่มเฟอร์นิเจอร์ไม้, กลุ่มจักสาน, กลุ่มเลี้ยงปลา, กลุ่มทำเรือยาวพิจิตร

วิเคราะห์
วิถีชีวิตของคนในชุมชนวัดหาดมูลกระเปือ ดำเนินไปตามวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา และมีวัดเป็นศูนย์กลางของจิตใจ มีความมั่นคงจากการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมมายาวนาน โดยเฉพาะประเพณีแข่งเรือยาว และการทำข้าวเม่าพอก อดีตเจ้าอาวาสท่านมหาสิทธิธรรมสังคหวัตถุ ๔ (ทวน, ปิยะวาจา, ฮิตถจริยา, สมยาธิบดีตา) นำประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสามัคคีให้กับชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. มองจากวัดมายังชุมชน วัดเห็นว่ามีสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่พื้นบ้านสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
2. มองจากชุมชนไปยังวัด ส่วนชุมชนมองว่ากิจกรรมทำข้าวเม่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของวัด
3. เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะร่วมมือเป็นหุ้นส่วนขับเคลื่อนระบบการสร้างเครือข่ายชุมชนเชื่อมโยงหลากหลายอาชีพ
4. ประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง ผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พิจิตร
พ.ศ. 2565

การดำเนินงานวิจัย เรื่อง
การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธเชิง
สร้างสรรค์
ของชุมชนวัดหาดมูลกระเปือ
อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

MCU RS 610765015

ภาพที่ 1: องค์ความรู้การวิจัยการศึกษาศึกษาภาพเศรษฐกิจฐานรากวิถีพุทธของชุมชนวัดหาดมูลกระเปือ อำเภอมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. มองจากวัดมายังชุมชนวัดเห็นว่าสินค้าและผลิตภัณฑ์พื้นบ้านสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
2. มองจากชุมชนไปยังวัดส่วนชุมชนมองว่ากิจกรรมทำข้าวเม่าเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของวัด
3. เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะร่วมมือเป็นหุ้นส่วนขับเคลื่อนระบบการสร้างเครือข่ายชุมชนเชื่อมโยงหลากหลายอาชีพเข้าด้วยกันโดยใช้วัดเป็นฐาน
4. การประยุกต์ใช้แนวคิดทางพระพุทธศาสนาโดยใช้วัดเป็นศูนย์กลางผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีพุทธกระตุ้นให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การบริหารจัดการวัดในทางพระพุทธศาสนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. การอนุรักษ์ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพื้นถิ่นเพื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจชุมชน

บรรณานุกรม

- เกวลิน หนูสุทธิ์ และวารสารณ์ ดวงแสง. (2562). การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานคิดเศรษฐกิจฐานราก. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*, 12(3), 481-496.
- คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์เศรษฐกิจฐานราก บรรณาธิการ. (2559). คู่มือการส่งเสริมการพัฒนา “ระบบเศรษฐกิจฐานราก”. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 19-20
- จักรกริช กวางแหวน. (2560). การเสริมสร้างศักยภาพเศรษฐกิจฐานรากด้วยการจัดการกลุ่มของมูลนิธิศึกษาพัฒนาชนบท อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ฐิติพร สำราญศาสตร์, ชลลดา รุ่งเรือง และวรัญชลี เหมะสุทธิ. (2019). ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มอาชีพสตรีจักสานป่านศรนารายณ์ สู่ผลิตภัณฑ์ชุมชนสร้างรายได้ภายใต้ชื่อแบรนด์ “ ARAYA ” *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 12(3), 379-396.
- ณัฐกาญจนา ธีรบรรณกุล. (2561). การออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ขนมไทยของชุมชนตรอกข้าวเม่า เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลป์พระศรี*, 6(1), 126-149.
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (16) ประเด็น เศรษฐกิจฐานราก (พ.ศ. 2561 - 2580) สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2563). เศรษฐกิจฐานราก.
https://web.codi.or.th/development_project/20201125-20029/
- สรพรเพชร เพียรจัด, จตุพัฒน์ สมป์ปิโต, จินตนา วัชรโพธิกร และจารินี ม้าแก้ว. (2564). รูปแบบการยกระดับเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์อัตลักษณ์พื้นถิ่นข้าวเม่า แบบบูรณาการ อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสาร มจร บุรีรัมย์*, 6(1), 105-119.
- สวรินทร์ เบ็ญเต็มอะหลี. (2012). วิถีคนและวิถีคลองนาทับ ตำบลนาทับ อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. *วารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 4(8), 129-139.
- สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2563). รายงานฉบับสมบูรณ์ การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เสนอ สถาบันพระปกเกล้า.